

Att bedja Guds ord

Man efterlyser med allt skäl inom kyrkorna ett intensifierat bibelstudium. Och mycket görs för att anvisa olika metoder för att underlätta grupp-bibelstudiet. Nya bibelöversättningar med kommentarer, såsom Bo Giertz översättning av en del böcker i NT, vill hjälpa oss till bättre förståelse av bibelordet. Den stora mängd av nya bibelöversättningar världen över visar övertygande att Bibeln för människor är en högst väsentlig skrift.

I en tid med vikande kunskap om vad kristen tro och liv är kan detta med studium inte betonas för starkt. Vi måste *studera* Bibeln, mer kanske i dag än man förr behövde, därför att då gavs ändå i ett kristet kulturklimat en hel del kristen kunskap.

Samtidigt är många människor, också sådana som är medvetna i sin kristna tro, försumliga i detta studium av Bibeln. Kanske beror det på att man känner detta med studium som ett nytt prestationskrav, och yrke och samhälle och familj lägger redan på en alldeles tillräckligt av detta. Skall man nu för att vara kristen avkrävas ytterligare prestationer? Upptäckten att man kan få bedja Guds ord kan verka förlösande.

Detta att bedja Guds ord är ju inte något som man hittat på för att möta ett aktuellt behov. Traditionen är i själva verket lång i detta sammanhang. Psaltarpsalmerna, de må vara ursprungligen enskilda människors utsagor eller liturgiska texter, har ju i de allra flesta fall en klar bönekaraktär. Den enskilde eller den gudstjänstfrände menigheten står inför sin Gud och ropar ut sin ångest, längtar efter hjälp i nöd och tröst i sorg eller tackar för gudomliga välgärningar. Så var ju i Israel liksom i den senjudiska tempel- och synagoggudstjänsten Psaltarens ord något man bad. Urkyrkan i Jerusalem levde kvar i denna

bönetradition med dess 3 dagliga bönestunder. Och även när bandet med den jerusalemitiska gudstjänsten bröts levde bönetraditionen kvar och Psaltaren blev kyrkans bönbok framför andra. Eremitväsendet och senare munkväsendet förde traditionen vidare, och tidegården fick i princip den utformning den i stort sett alltjämt har genom Benedict av Nursia och hans klosterregel på 500-talet.

Att bedja Guds ord har alltså urkristen, fornkyrklig och allmänkyrklig hävd, och man hittar inte på något nytt när man vill aktualisera ett sådant bruk av bibelordet.

Det finns hos Jeremia ett dunkelt uttryck om att profeten får befallning att äta upp bokrullen. Vad som konkret kan ligga bakom är svårt att säga. Men innehållsmässigt är det klart. Det givna gudsordet skall förtäras och ingå i profetens hela organism och bli en beståndsdel av honom själv. Jag tror att vi här har nyckeln till förståelse av vad det innebär att bedja Guds ord.

Vi har ofta gjort Guds ord till något som man i första hand måste förstå, i intellektuell mening. Predikan riktar sig i första hand till vårt förstånd, och i vår tradition har man t.o.m. varit negativt inställd till ett emotionellt engagemang i den kristna tron.

Man begränsar emellertid det gudomliga ordets räckvidd, om man ensidigt gör det till förmedlare av upplysningar och anser det vara en uppenbarelse, som bara skall förstås. Ordet har en dimension, som kan komma till sin rätt just med det citerade profetordet, att det skall ätas. Det har en funktion vid sidan av detta, att förstås. Den funktionen kommer klarast fram just i tidebönstraditionen. Den som deltar som åskådare eller åhörare i en tidebönsgudstjänst tycker ofta, att det är ett rabblande som guds-

tjänstfirarna hänger sig åt. Man förstår alltså inte att i detta kan ligga något alldeles riktigt. Reciterandet av bibelordet behöver inte och skall inte i bönesituationen avkräva oss den analytiska koncentrationen att försöka förstå varje ord just nu. Att på detta sätt bedja Guds ord är att låta det sjunka in, inte uppdelade i ord och meningar och begrepp utan sådant som det är. Bön har ofta blivit något som vi gör, medan bön till sitt innersta väsen i stället främst är att ställa sig till Guds förfogande, att vara här och nu inför hans ansikte.

I romanen "Lätt, snabb, öm" från 1948 låter Sven Stolpe huvudpersonen skildra sina upplevelser vid deltagandet i en benediktinsk tidebön. "För första gången tyckte jag mig förstå, hur människan skall stå inför – och tala till – Gud. Dessa dyningar i körsången . . . Dessa hemlighetsfulla svall . . . Med en rysning känner jag igen dem. Det är min själs eget språk, som jag själv aldrig talat . . . Någon har talat detta språk förr i mitt hjärta. Och mer än så – det är själens modersmål, det är mänsklighetens evigt giltiga språk, det enda, som helt uttrycker människans egentliga situation i världen, i historien och inför Gud . . ." Att Psaltaren intagit den främsta platsen just som bönbok kan inte förklaras enbart därigenom att kyrkan ärvde bönetraditionen från Israel. Kanske ligger den djupaste förklaringen i det som Stolpe vill fånga med sina ord ovan. Även om den upplevelse han skildrar är knuten till den gregorianska sången, så råder en så intim förbindelse mellan orden och musiken att hans ord äger sin giltighet även när det gäller att talande bedja Guds ord.

Vad som är varje psaltarbedjares erfarenhet är ju bl.a. just detta, att i vilken situation man än hamnar, så finns det som man innerst skulle vilja ha sagt redan uttalat i någon psalm – det gäller glädje och sorg, aggression och frid och vad som helst. Man vågar låta det komma fram, eller man upptäcker att det redan är förlöst. Att man därvid också upptäcker att man inte är ensam utan införd i en bedjande mänsklighet sedan årtusenden tillbaka och i dag med geografisk bredd ut-

över hela världen och med höjddimension till den lovsjungande och tillbedjande kyrkan inför Guds tron, gör ju inte saken sämre. En annan erfarenhet i detta sammanhang är ju den, att fastän man kanske ber igenom åtskilliga psalmer, så stannar kanske en enda vers kvar och finns resten av dagen eller följer med in i sömnen.

Men därmed förs vi över till några andra aspekter på att bedja Guds ord vid sidan av tidegården och gregorikanen.

Jag tänker därvid i första hand på hur kristenhetens kanske mest brukade bönerop är hämtat från evangelierna, från den blinde Bartimeus rop: Kyrie eleison – Herre, förbarma dig. I första hand vill jag stanna vid den vidare utformningen av denna bön, nämligen Jesus-bönen, som i sin fullständiga form lyder: Herre, Jesus Kristus, Guds son, förbarma dig över mig syndare.

Mer allmänt blev denna bön känd i Sverige för ett par decennier sedan, då dåvarande Diakonistyrelsens bokförlag utgav "En rysk pilgrims berättelse". Per-Olof Sjögren har sedan i en liten bok presenterat Jesus-bönens historia, och hela den samlade traditionen, främst från den ryska kyrkan, finns tillgänglig på engelska i "Philokalia".

Jag skall inte fördjupa mig i denna böneforms tradition. Bara påminna om att den blev själva centrum i den märkliga andliga väckelse, som uppstod bland munkarna på Athos på 1200-talet och fick namnet hesykasmen. Intressantare är kanske att få konstatera, att denna bön i vår tid och även i vårt land tycks ha fått spridning. Jag tror att det delvis beror på att den är kort och enkel och att det inte krävs några arrangemang för att börja bedja den.

Många som börjat praktisera Jesus-bönen har vittnat om att den befriat från en annars krampaktig pliktböns känsla och varit en hjälp till ett ordnat böneliv. Kanske är det också så, som jag tidigare antytt, att många är trötta på en ensidig intellektualisering av tron. Också objektsmeditationen, hur outhärlig den än är, kan ibland bli en form av intellektuell anspänning. Att

bedja Jesus-bönen blir som att få andas ut helt naturligt. Man gör ibland också den upptäckten att den kommer att följa den egna andningsrytmen och blir till vad Paulus kallar att bedja oavlåtliga. Man andas sin Jesus-bön, och den finns där vid sidan om eller djupare under det vakna medvetandets tröskel. För oss som enskilda men också för konsekvenserna för kyrkans liv finns det ingenting nödvändigare än att man öppnar sig för den andliga dimensionen och inte bara gör den till objekt för vårt studium och vårt intresse. Att lära sig bedja Guds ord är kanske den främsta vägen till detta. Att bedja Guds ord är att ställa sig inför Gud utan prestationer, och bruka ord som redan är givna. Men också att tillåta sig

själv att med hjälp av bibelordet gå in i sig själv och där finna anknytningspunkten mellan Skaparen och det Han skapat mig till, nämligen Guds avbild. Johannes Chrysostomos har en gång sagt: "När du står inför den innersta dörren i ditt eget väsen står du inför himmelens port." Vi kan nå fram till en insikt om vår egen identitet som ligger bortom allt vad karriär och prestation innebär. Det är en ökande insikt om att jag är jag och därför att jag i bedjandet av Guds ord mer och mer upptäcker om Gud att Du är Du och att det inte finns något viktigare än att vi får mötas och förenas.

Erland Olsson

Litteraturhänvisning:

Anthony Bloom: Att bedja dagligen, Pro Veritate 1973

Cheslyn Jones m.fl.: The study of Liturgy

Martin Lönnebo: Religionens fem språk

Robert E. Ornstein: The Psychology of consciousness

Sten Rodhe: Att komma till sig själv

Per-Olof Sjögren: Jesusbönen

Wilfrid Stinissen: Kristen djupmeditation

Om åkallandet av Jesu namn, Karmeliterna Tågarp, Glumslöv

The Writings from the Philokalia, Faber and Faber, London 1975